

lódna a fotókhoz (*Fák, Tibany*), többnyire azonban kénytelenek vagyunk a képzelet erejére támaszkodni. Ez utóbbi azonban nem feltétlenül baj, sőt lehet latens szerzői instrukció is; hogy izgalmasabbá, többretegűvé teszi a kötetet, annyi bizonyos.

Ha a képekhez önmagukban közelítünk, a természettel foglalkozó fotók alapján felállítható egyfajta évszakok szerinti tematika; a túlnyomórészt fákat ábrázoló képeken mind a négy évszak felfedezhető. (Azt, hogy ehhez tematikusan megint csak nem kapcsolódnak versek, csupán zárójelben mondom.)

Összességében a könyv izgalmas kísérletnek, egyedi kiadványnak bizonyul. S hogy mennyit sikerült a szerzőnek megragadnia és megmutatnia az időből? A döntést Önökre, olvasókra bízom.

SÜTŐ CSABA ANDRÁS

(*AB-ART Könyvkiadó, Pozsony, 2003, 66 oldal, ármegjelölés nélkül*)

TORGNY LINDGREN:

A tüdőkése

A kortárs svéd író legújabb regényének eredeti címe a lefordíthatatlan *Pölsan*, az észak-svédországi Norrland jellegzetes, más területeken ismeretlen eledele. Távoli rokonság-

ban áll a kolbással és a kocsonyával; belsőseégekből, többek között tüdőből készítik bárány-, disznó-, marhahús, fűszerek és egyéb hozzávalók felhasználásával. Minden település tüdőkése más ízű, más állagú. Egy-egy házi készítésű kása művészeti alkotásként viseli magán készítője keze nyomát. Megfőzésére nincs recept. A regény egyik szereplője szerint: „Egy ilyen receptet nem lehet szavakba önteni! Senki sem értené meg! Akármit nem vethetsz papírra, s a betűk kifejezőképességének is megvan a maga határa.”

1947 decemberében egy újság vidéki tudósítója nekiáll, hogy megírja aznapi, kishírből felduzzasztott jegyzetét. Híradása a falujába, Avabäckbe érkező rejtélyes német férfiról szól. A tudósító történetének elején tart, amikor kézhez veszi a nagyvárosi lap főszerkesztőjének elbocsátó levelét. Az indoklás szerint alapos utánajárás bizonyítja, hogy a valóság, amit a vidéki tudósító cikkeiben ábrázol, valójában kitaláció, a képzelet szülötte. A felháborodott főszerkesztő azt is megtiltja neki, hogy ezután akár egyetlen sort is papírra vessen. Az 53 éves férfi a tiltásnak eleget téve 53 évig vár. 2000 áprilisában volt főszerkesztőjének halálhíre végre felmenti őt a tilalom alól, s a fél évszázada félbehagyott mondat közepén folytatja az írást, a messzire – immár a történelmi múltba – vezető elbeszélést. 107 éves ekkor.

Lindgren regényében a konfabulációval vádolt újságíró izgalmas története úgy áll össze lassan a különös ízű, jellegzetesen észak-svéd történetekből, népmesei elemekből, mint a lillsjölideni tüdőkása a hihetetlenül sokféle adalékanyagból. A rejtélyes német férfiről kiderül, hogy nem más, mint Martin Bormann, a náci rémuralom összeomlása után eltűnt háborús bűnös, aki Robert Maser álnéven a német pótananyagipar textilárújával házal Svédország-szerre, mielőtt megérkezne Avabäckbe. Azon az őszön, 1947-ben, egy Lars Högström nevű fiatal néptanító is letelepedik a faluban. Őt a tuberkulózis misztériumának megfejtése utáni vágy hajtja (a tüdő ebben az alakjában is belekerül a tudósító regény-kásájába). A fiatalember gyermekkorában csodával határos módon felgyógyult a halálos betegségből. Az immunis Högström számára Avabäck, az ország legfertőzöttebb faluja kitűnő kutatási terep. A múltban már egyszer halálraítélte, a kietlen Norrland közepén új életet kezdő két férfi a letelepedést követően hamarosan találkozik egymással. A sajátos léthelyzetben keletkező úr betöltését és a túlélést a tüdőkása iránti közös, szenvedélyes érdeklődésük biztosítja számukra. Egy teljes nyáron át járják a környék településeit a tökéletes recept után kutatva. Huszonhárom különböző

változat megfigyelése után a lillsjölideni Ellennél találnak rá a tökéletesen harmonikus elegyre, amiben „benne van minden, aminek benne kell lennie”. Pár héttel később, mint egy beavatási szertartáson, jelen lehetnek Ellen rituális tüdőkásafőzésén, hogy azután a kegyelmi időszak elteltével megérkezzen hozzájuk a korábban már mindkettőjük részére kipurciózott halál.

Lindgren regényének szellemsen megkomponált, szimmetrikus rendje a tüdőkása összetevőinek zseniális káoszával vetekszik. A két történet (a újságíróé és a két túlélőé) egyszerre folytatása és előzménye is egymásnak. Egyetlen egésznek alkotnak, amelyben ezután már végképp nem választható szét fikció és valóság. Az újságírót saját szereplői idézik fel emlékezetükben mint a falu lakóiról irkáló embert, aki már felhagyott az írással. A két tüdőkása-kutatót pedig huszonkettedik állomásukon, a raggsjölideni Lindgrenházban egy Selma Lagerlöf *Gösta Berlingjét* olvasó kamasz fiú, bizonyos Torgny kínálja meg egy-egy szelet különleges zamatú tüdőkásával. Akik még nem voltak, lehetnek holnap az ő vendégei.

PÉTERI VANDA

(Fordította Jávorszky Béla, Széphalom Könyvműhely, Budapest, 2003, 184 oldal, 1600 Ft)